

**PODLASKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
DELEGATURA w SUWAŁKACH
16-400 Suwałki, ul. Kazimierza Pułaskiego 73
tel./fax 87/566-37-41
S.5143.2.2023.JK**

DECYZJA

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 7 pkt 1, art. 40 ust. 2, art. 49 ust. 1 i 2, art. 89 ust. 2, art. 92 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.), art. 104 i art. 108 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu w dniu 20.04.2023 r. w sprawie zabezpieczenia przed istotnym uszkodzeniem lub zniszczeniem budynku schroniska I z lat 1928-29, położonego na działce 533 obręb 0016 Leszczewek, gm. Suwałki, wpisanego do rejestru zabytków Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora z dnia 30 grudnia 2009 r., znak: RN-RS/4010-79/08 pod nr rej. A-263 oraz po ocenie materiału dowodowego zebranego w toku postępowania,

nakazuję:

**Polskiemu Towarzystwu Turystyczno-Krajoznawczemu
Oddział w Suwałkach im. Jerzego Klimko,
ul. Kościuszki 37, 16-400 Suwałki**

będącego właścicielem zabytku, tj. schroniska I z lat 1928-29 wpisanego do rejestru zabytków decyzją Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora z dnia 30 grudnia 2009 r., znak: RN-RS/4010-79/08 pod nr rej. A-263, usytuowanego na działce nr ewid. 533, obręb: 0016 Leszczewek, przeprowadzenie robót budowlanych, zabezpieczających przedmiotowy zabytek przed postępującym uszkodzeniem, obejmujących:

1. Zabezpieczenie dachu schroniska I i tym samym jego wnętrza przed zalewaniem wodami opadowymi polegające na:
  - wykonaniu tymczasowych krokwi dachowych nad centralną częścią schroniska I (w części zawalonej), z zachowaniem odpowiedniego nachylenia połaci dachowych oraz odpowiedniej długości okapów w celu prawidłowego odprowadzania wody opadowej/śniegu z dachu;
  - pokryciu dachu budynku schroniska I plandekami foliowymi mocowanymi do istniejącego pokrycia dachowego– w terminie do 31.12.2023 r.
2. Zabezpieczenie zawalonego fragmentu stropu nad parterem schroniska I w części centralnej oraz południowo- wschodniej poprzez podstemplowanie z zastosowaniem drewnianych lub systemowych stempli oraz drewnianych i metalowych belek – w terminie do 31.12.2023 r.
3. Usunięcie zalegającego gruzu i śmieci z pomieszczeń wewnątrz schroniska I – w terminie do 31.03.2024 r.

4. Zabezpieczenie otworów okiennych i drzwiowych przed czynnikami zewnętrznymi przy jednoczesnym zapewnieniu prawidłowego wietrzenia najbardziej zawilgoconych pomieszczeń – w terminie do 31.12.2023 r.
5. Oczyszczenie cokołu fundamentów schroniska I schodów, dachu i innych elementów architektonicznych budynku oraz jego najbliższego otoczenia z porastających chwastów oraz samosiewów drzew i krzewów – w terminie do 31.03.2024 r.

W trybie art. 108 § 1 k.p.a. niniejszej decyzji nadany zostaje rygor natychmiastowej wykonalności ze względu na interes społeczny jakim jest zachowanie w jak najlepszym stanie cennego zabytku, tj. schroniska I, co wiąże się z wykonaniem prac mających na celu powstrzymanie dalszego niszczenia zabytku.

UZASADNIENIE

W dniu 20.04.2023 r. zostało wszczęte z urzędu postępowanie wyjaśniające w zakresie aktualnego stanu zachowania schroniska I z lat 1928-29 wpisanego do rejestru zabytków decyzją Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora z dnia 30 grudnia 2009 r., znak: RN-RS/4010-79/08 pod nr rej. A-263, usytuowanego na działce nr ewid. 533, obręb: 0016 Leszczewek – w związku z przeprowadzoną na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.) kontrolą, której przedmiotem była ocena stanu zachowania i zabezpieczenia ww. zabytku – postępowanie administracyjne o sygnaturze S.5180.1.2023.JK. Podstawą wszczęcia postępowania była kontrola obiektu przeprowadzona dnia 4.04.2023 r. w toku której stwierdzono nieprawidłowości, tj. ubytki i liczne spękania w fundamentach, ubytki w deskowaniu ścian zewnętrznych, porażenie deski elewacyjnej przez grzyby i owady, ubytki w pojedynczych deskach szalunkowych, ubytki w podbitce dachowej odsłaniające poddasze miejscowo na wylot, częściowo zawałone kominy, stolarka okienna z brakami w przeszkleniu, otwory okienne częściowo zakryte, schody zewnętrzne z ubytkami, drzwi boczne z ubytkami, częściowo spróchniałe, zawilgocenie i porażenie przez owady oraz grzyby.

Zawiadomieniem z dnia 20.04.2022 r. wszczęto ww. postępowanie wyjaśniające, mające na celu określenie stanu technicznego zabytku oraz wskazanie niezbędnych prac zabezpieczających i robót budowlanych ww. schroniska I. Dnia 20 kwietnia 2023 r. dopuszczono z urzędu w niniejszym postępowaniu dowód z postępowania prowadzonego pod znakiem: S.5180.1.2023.JK w postaci: - protokołu z kontroli przeprowadzonej w dniu 4 kwietnia 2023 r. wraz z dokumentacją fotograficzną.

Ze względu na brak dostępu do wnętrza budynku podczas kontroli w toku postępowania wyjaśniającego zwrócono się o jego udostępnienie. Przeprowadzone dnia 14 czerwca 2023 r. oględziny wykazały, że: zawaliła się część stropu w centralnej części budynku, oraz przy wejściu bocznym. Ściany wewnętrzne, które są narażone na czynniki zewnętrzne są w złym stanie - przegniłe (zwłaszcza ściana nośna w centralnej części budynku). Podłoga drewniana przy wejściu bocznym częściowo zapadnięta, ugina się pod naciskiem, posiada ubytki. Schody wewnętrzne drewniane, pochylone w stronę ściany. Stolarka drzwiowa wewnątrz budynku drewniana, część otworów drzwiowych bez skrzydeł. Konstrukcja dachu częściowo zniszczona, zapadnięta, częściowo spełnia funkcję. Dach z licznymi prześwitami.

Jednocześnie w trakcie trwania postępowania gromadzono materiały wykonywano kwerendę archiwalną zbiorów zakładowego archiwum tut. delegatury oraz archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku. Zawiadomieniem z dnia 22 czerwca

2023 r. poinformowano właściciela zabytku o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z nim, a także składania uwag i wniosków dotyczących przedmiotowej sprawy, zgodnie z art. 10 § 1 oraz art. 73 § 1 k.p.a. Strona nie skorzystała z przysługującego jej prawa. W toku postępowania, przeprowadzając ww. kwerendę dokumentacji znajdującej się w tut. delegaturze, ustalono, co opisano poniżej:

- W październiku 2005 r. powstała karta ewidencyjna schroniska I w Starym Folwarku (Leszczewek) (nr 4842, autorzy karty: tekst Antoni Oleksicki i Barbara Tomecka, plany i rysunki Anna Lewkowicz, zdjęcia fotograf. Antoni Oleksicki), Stan techniczny schroniska I określono jako zły. Wskazano, że „fundamenty są w średnim stanie, podwalina przegniła, ściany konstrukcyjne zniszczone szalówka przegniła, belki stropowe w złym stanie, częściowo pokrycie dachu nieuszczelne, rynny i rury spustowe zniszczone. Instalacja wodno-kanalizacyjna zdewastowana, instalacja elektryczna do wymiany. Brak szyb w oknach i drzwiach”.
- W dniu 04.03.2009 r. w związku z toczącym się postępowaniem w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków przeprowadzono oględziny schroniska. Stwierdzono, że pokrycie dachowe jest nieuszczelne, ściany zewnętrzne zaatakowane są przez drewnojady, wewnątrz zniszczone.
- Dnia 14.09.2009 r. do WUOZ w Białymstoku wpłynęła opinia Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków dwóch budynków: schroniska I i schroniska II dawnego Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (obecnie PTTK) w Starym Folwarku, gm. Suwałki, wskazująca na walory historyczne i artystyczne budynku, potwierdzające zasadność wpisania przedmiotowego budynku do rejestru zabytków;
- Budynek schroniska I w Starym Folwarku został wpisany do rejestru zabytków decyzją Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 30.12.2009 r., l.dz. RN-RS/4010-79/08, pod nr rej. A-263. W uzasadnieniu tej decyzji wskazano, że budynek posiada wartość historyczną ze względu na powiązaną z nim osobę Kazimierza Kulwiecia, którego staraniem powstało przedmiotowe schronisko. Ponadto budynek został zaprojektowany przez studentkę architektury Natalię Eychhornównę z udziałem jej ojca Franciszka. Schronisko I jest również świadectwem początków rozwoju turystyki na Suwalszczyźnie. Wartość artystyczna budynku, nawiązującego do stylu zakopiańskiego wyraża się m. in. w proporcjonalnej bryle nakrytej dachami o oryginalnym kształcie, werandzie wspartej na słupach z zastrzałami, pierwotnym układzie szalunku w szczytach ryzalitów, w zastosowaniu węglów z ostatkami i okapów wpartych tzw. rysiami, niespotykanymi na Suwalszczyźnie i Podlasiu.
- W roku 2012 do tut. urzędu wpłynął wniosek o pozwolenie na prowadzenie badań architektonicznych budynku schroniska I w Starym Folwarku. Program badań przewidywał dotarcie do pierwotnych elementów budynku oraz materiałów budowlanych z jakich został on zbudowany. Wskazano lokalizację 15 odkrywek.

W toku postępowania ustalono, że schronisko I nie było użytkowane od 1996 r. Jego stan należy uznać za zły, co ustalono podczas przeprowadzonej kontroli dnia 04.04.2023 roku oraz oględzin dnia 16.06.2023 r. Budynek został prowizorycznie zabezpieczony by uniemożliwić wejście osobom postronnym oraz przed czynnikami atmosferycznymi poprzez zablendowanie okien i drzwi

płytami. Mimo postępującej degradacji nie zabezpieczono budynku poprzez uszczelnienie dachu, nie podjęto także próby wyeliminowania patogenów, których obecność stwierdzono już na etapie postępowania w sprawie wpisania przedmiotowego budynku do rejestru zabytków. W archiwum Delegatury w Suwałkach nie odnotowano wniosków dotyczących prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy schronisku I.

Pomimo uszkodzeń i postępującej degradacji schronisko I nie utraciło swoich wartości artystycznych i historycznych, które stanowiły podstawę objęcia go ochroną konserwatorską w formie wpisu do rejestru zabytków. Wbrew posiadanej wiedzy na temat stanu zachowania zabytku właściciel nie podjął działań, mających na celu zabezpieczenia substancji zabytkowej budynku. Przeprowadzona kontrola oraz oględziny wykazały, że stan budynku uległ pogorszeniu od czasu wpisania go do rejestru zabytków. Przeprowadzona dnia 4 kwietnia 2023 r. kontrola, a następnie oględziny wnętrza budynku, dowiodły, że nieszczelne pokrycie dachowe oraz niedostateczne zabezpieczenie otworów okiennych skutkuje degradacją wnętrza budynku. Zgodnie z zapisem w karcie ewidencyjnej zabytku już w 2005 r. pokrycie dachowe było nieszczelne, co zostało potwierdzone w dniu 04.03.2009 r. w trakcie oględzin w związku z toczącym się postępowaniem w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków. Oględziny przeprowadzone 16.06.2023 r. wykazały, że pomimo posiadanej wiedzy właściciel nie zabezpieczył budynku poprzez naprawę uszkodzonego pokrycia dachowego. Stwierdzono także, że częściowej destrukcji uległy elementy konstrukcji, co skutkowało zapadnięciem się dachu. Konsekwencją powyższego było zawalenie się stropu w centralnej części budynku oraz degradacja ścian, zwłaszcza jednej ze ścian nośnych. W złym stanie jest również południowo- wschodnia część budynku, przy wejściu bocznym. Częściowemu zapadnięciu uległa tu podłoga, widoczne są ubytki. Niepodjęcie działań naprawczych w obrębie dachu oraz otworów okiennych i drzwiowych na przestrzeni lat 2005 – 2023 skutkowało degradacją nie tylko w częściach budynku, które zostały opisane powyżej. Stopniowej destrukcji ulegają także pozostałe elementy budynku. Drewniane podłogi uginają się pod naciskiem a schody wewnętrzne są pochylone w stronę ściany.

Powyższe dowodzi, że obiekt ulega postępującej destrukcji. Pozostawienie go bez odpowiednich form zabezpieczeń będzie skutkować nieodwracalnymi zniszczeniami i utratą bezcennych walorów. Ze względu na znaczny stopień degradacji Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków odstąpił od wydania zaleceń pokontrolnych i nakazał wykonanie najbardziej pilnych prac, pozwalających na zatrzymanie popadania zabytku w ruinę i jego zachowanie, umożliwiające prowadzenie w przyszłości dalszych prac remontowych. Najpilniejszym zadaniem jest zabezpieczenie budynku przed działaniem czynników zewnętrznych poprzez uszczelnienie pokrycia dachowego. Zaleca się wykonanie tymczasowych krokwi dachowych w miejscu zapadnięcia dachu oraz pokrycie dachu plandekami zabezpieczającymi przed dalszym działaniem czynników zewnętrznych. Zwalone fragment sklepień należy niezwłocznie zabezpieczyć poprzez podstemplowanie, z zastosowaniem stempli drewnianych lub systemowych, metalowych oraz drewnianych belek. Ze względu na pozostawienie części otworów okiennych bez zabezpieczenia przed czynnikami zewnętrznymi zaleca się założenie płyt zostawiając otwory w górnej części w celu zapewnienia wietrzenia. Aby zmniejszyć zawilgocenie wewnątrz budynku, w szczególności piwnic, należy usunąć zalegające tam śmieci i gruz, a następnie zapewnić przewietrzanie.

Dopuszcza się inne rozwiązanie, np. w przypadku podjęcia docelowego, kapitalnego remontu budynku schroniska I, pod warunkiem przedstawienia stosownej, pełnej dokumentacji projektowej.

Dla porządku należy przypomnieć, że szczegółowe rozwiązania budowlane winien określać projekt budowlany lub program robót budowlanych opracowany przez uprawnionych specjalistów. Nakazane prace należy wykonać po uprzednim uzyskaniu stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, a do wniosku o uzyskanie takiego pozwolenia należy dołączyć ww. program robót budowlanych lub projekt budowlany/jego część, niezbędną do oceny wpływu planowanych prac na zabytek. Niniejszej decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności robót budowlanych przy budynku schroniska I z lat 1928-29, usytuowanego na działce nr ewid. 533, obręb: 0016 Leszczewek, ze względu na interes społeczny, jakim jest zachowanie w jak najlepszym stanie ww. zabytku.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE

Od decyzji niniejszej służy stronom prawo wniesienia odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem Delegatury WUOZ w Suwałkach, ul. Gen. Kazimierza Pułaskiego 73, 16-400 Suwałki, w terminie 14 dni liczonym od daty doręczenia. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania niniejszej decyzji (art. 130 § 3 pkt 1 k.p.a.). Jednocześnie organ poucza, że w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec tutejszego organu. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Wykonanie decyzji nakazującej przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

Z up. Podlaskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Joanna Krugły
p.o. Kierownika Delegatury w Suwałkach
[Dokument podpisany elektronicznie]

Otrzymuje:

1. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Suwałkach im. Jerzego Klimko
ul. Kościuszki 37, 16-400 Suwałki

Sprawę prowadzi: Joanna Krugły, p.o. Kierownika Del. w Suwałkach, tel. 87-566-37-41

Informacja o przetwarzaniu danych osobowych

Administratorem podanych danych osobowych jest Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków, reprezentujący Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, z siedzibą przy ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok, tel.: 85 74 12 332, e-mail: sekretariat@wuoz.bialystok.pl.

We wszelkich sprawach związanych z przetwarzaniem danych osobowych można skontaktować się z naszym Inspektorem Ochrony Danych dostępnym pod adresem e-mail: iod@wuoz.bialystok.pl.

Szczegółowe informacje dotyczące przetwarzania danych osobowych można odnaleźć na naszej stronie internetowej w zakładce RODO.